

Bilag 3: Indkomne bemærkninger fra samarbejdsorganisationerne til udmøntningsplanen for seksuel sundhed

Sex & samfund, HIV Danmark, AIDS Fondet, HIV Danmark og LGBT Danmark har fået forvaltningens forslag til udmøntning og bilag 1 til gennemlæsning. Deres tilbagemeldinger er samlet nedenfor. Organisationerne har set et tidligere udkast, og nogle af sidehenvisningerne o. lign. stemmer således ikke længere overens.

Sex & Samfund

Sex & Samfund har kontaktet forvaltningen telefonisk og tilkendegivet, at de ikke har nogen bemærkninger til udmøntningsplanen. I den forbindelse foreslog forvaltningen en nedskæring i af antallet af undervisninger på ungdomsuddannelserne, idet det har været svært af udfylde kapaciteten, og det støttede Sex & Samfund op om.

Bemærkninger fra AIDS-Fondet

I AIDS-Fondet kvitterer vi for god og inddragende dialog om udmøntning af midler til seksuel sundhed i Københavns Kommune i 2018. Vi er glade for, at indsatsen for at bekæmpe hiv fortsat prioriteres, for vi er endnu ikke i mål, og København står fortsat for en stor del af nye hiv-tilfælde i Danmark. Vi bakker i sagens natur op om en styrkelse af Checkpoint, som gennem årene i den grad har vist sin berettigelse ift. forebyggelse og opsporing af hiv i København. Som udvalget nok er bekendt med, søgte vi i budgetforhandlingerne om en større udvidelse til et egentligt One Stop Shop, hvor målgruppen kan blive testet for flere seksygdomme og dermed også blive mødt med muligheden for rådgivning og samtaler om hiv. Denne ansøgning blev ikke imødekommet, og vi anbefaler derfor stærkt, at udvalget bakker op om den foreslåede mindre udvidelse med podning for klamydia og gonorré.

Vores få bemærkninger knytter sig således til øvrige idéer til indsatser på området i Tabel 2:

Oplysning og rådgivning om chemsex: Denne form for seksuelle adfærd – og i mange tilfælde stærke afhængighed – blandt MSM i København er desværre på stærk fremfærd. Vi ser en stigning af chemsex-brugere i vores rådgivning, og vi ser i vores egne undersøgelser (præsenteret for forvaltningen) også, at væsentligt flere dyrker sex på stoffer, at mange er kede af den praksis og ønsker hjælp samt at det fører til mere usikker sex. Og vi kan konstatere, at denne gruppe falder mellem forskellige stole i deres rådsøgning – der er ikke "kun" tale om sexafhængighed eller afhængighed af stoffer, men netop kombinationen. En kombination som ofte har at gøre med problemer med nærvær, selvværd og tilknytning i et på mange måder hårdt miljø. Kombinationen af stoffer og usikker sex er dybt alvorlig, og vi ser reelt ikke andre aktører pt. end AIDS-Fondets rådgivning og Checkpoint, der kan nå denne målgruppe og igangsætte forebyggende rådgivningsforløb. Vi kender målgruppen, og kan få den i tale i trygge rammer og øjenhøjde. Derfor kan vi ikke nok understrege behovet for, at udvalget her viser rettidig omhu og bidrager til at vi får inddæmnet denne stærkt stigende praksis i København.

Kondomudlevering: Vi forstår i princippet godt det gængse argument om, at folk jo bare kan købe deres kondomer selv – vi konstaterer samtidig i praksis og gennem tæt kontakt til de københavnske miljøer af sexklubber og saunaer, at AIDS-Fondets tilbud om kondomer har en enorm betydning. Dels ved at de besøgende helt konkret for udleveret en kondom ved éntre og dermed kan beskytte sig – dels ved at de mere generelt mødes med forebyggelsesbudskabet i disse miljøer. For os er kondomudleveringen samtidig en mulighed for at være i dialog med klubbejerne mere generelt, og blandt andet er det via denne dialog lykkedes os at være synligt til stede i Amigo Sauna med en aktuell kampagne, der opfordrer målgruppen til at lade sig teste for hiv. Det gratis kondom løser således flere opgaver end den rent umiddelbare.

Endelig en kommentar til **hivopsporing blandt etniske minoriteter:**

Vi er enige i vurderingen af, at det er en vanskelig opgave – både for forvaltningen og for os. Derfor er der ikke på nuværende tidspunkt et bæredygtigt grundlag for at tilføre midler. Vi vil dog gøre opmærksom på, at AIDS-Fondet fortsat vil have fokus på denne målgruppe, som fortsat udgør en stor del af nye hivtilfælde, også i København. Og vi lægger op til fortsat at have tæt dialog om, hvordan vi i fællesskab kan nytænke denne indsats, idet vi vurderer at der blandt de etniske minoriteter er et stort hiv-mørketal. Denne analyse pågår hos os internt, og det er derfor vigtigt for os at understrege, at indsatsen ikke ophører endeligt, selvom der i dette oplæg ikke lægges op til en forlængelse. Og vi er som sagt enige i, at en return on investment ift. forebyggelse pt. er stærkere hos andre målgrupper – såsom chemsex-afhængige, hvor den potentielle smittespredningsrisiko er langt større.

København, den 27. september 2017.

Kommentar vedr. udmøntning af midler til seksuel sundhed 2018

Patientforeningen Hiv-Danmark takker for muligheden for at komme med bemærkninger til Københavns Kommunes udmøntningsplan for seksuel sundhed i 2018. Seksuel sundhed berører mange forskellige aspekter, og med et så omfattende udkast som Københavns Kommunes er det patientforeningens håb, at foreningen trods den korte høringsfrist kan komme med kvalificerede kommentarer på københavnernes seksuelle sundhed i forhold til hiv-indsatsen.

Den foreslåede hiv-indsats synes for en stor dels vedkommende at berøre forebyggelsesaspekter mod hiv-smitte og i mindre grad sundhedsfremmende initiativer for hiv-positive borgere. Som det rettelig fremgår af indstillingen lever størstedelen af hiv-positive og pårørende herhjemme i København og omegn, og derfor er det ikke uden betydning, hvilken indsats Københavns Kommune iværksætter.

Patientforeningen kunne godt ønske sig en plan, der tager udgangspunkt i, at seksuel sundhed og hiv også omhandler trivsel. Udmøntningsplanen kunne rumme mulighed for initiativer for hiv-positive borgere og i en vis udstrækning deres pårørende på mindst tre områder:

- **Forbedret mental sundhed**
- **Mindskning af stigma og diskrimination**
- **Øget samarbejde med andre mindre NGOer, som vi deler udfordringer med**

Mental sundhed (ca. 35.000 kr.)

En indsats omkring seksuel sundhed indeholder gode muligheder for at kunne forbedre mental sundhed, som er en udfordring for mange hiv-positiveⁱ. Planen kunne, inspireret af elementer i indsatsen for transpersoners mentale sundhed, derfor indeholde en komplementær indsats for også at fremme den mentale sundhed for hiv-positive københavnske borgere med lignende netværksskabende aktiviteter imellem hiv-positive. Patientforeningen har et værested i København, som kan huse disse aktiviteter i 2018.

Stigma og diskrimination (ca. 75.000 kr.)

Hiv-positive kæmper fortsat med følelsen af smitsomhed på trods af, at de er velbehandlede og ikke kan smitteⁱⁱ. Der er derfor behov for at støtte en indsats målrettet dette problem, der påvirker den seksuelle sundhed for københavnske hiv-positive i udtalt grad. Udmøntningsplanen kunne indeholde det første trinbræt i denne indsats, der sikrer, at københavnske hiv-positive og pårørende har en så opdateret viden om hiv og smitterisiko som mulig.

Kommunen peger selv på denne problemstilling i baggrundsrapporten på side 12, hvor patientforeningen anbefaler en kampagneindsats målrettet sundhedspersonalet kendskab til hiv. Men der er også behov gennem forskellige andre indsatser at sikre, at hiv-positive selv besidder en opdateret viden om seksuel sundhed. Hiv-Danmark har i forvejen en række informationskanaler til hiv-positive og pårørende, som vil kunne rumme disse informationsaktiviteter.

Samarbejde omkring udsathed (0 kr.)

Kommunen beskriver under samme afsnit i baggrundsrapporten side 12 ligeledes udfordringer for LGBT-personer i København, hvor der må siges at være et overlap med hiv-positive borgere i København. Patientforeningen kan kun anbefale Københavns Kommune, at man i denne udmøntningsplan tænker helhedsorienteret i forhold til at inddrage forskellige gruppers udsathed på seksuel sundhed og skaber mulighed for et samarbejde med kommunen som tovholder på erfaringsudveksling omkring seksuel sundhed på tværs mellem disse forskellige aktører blandt målgrupperne.

Vi ser frem til at læse kommunens vedtagne udmøntningsplan for seksuel sundhed 2018 og går gerne i dialog med forvaltningen om, hvordan patientforeningen kan samarbejde med kommunen om seksuel sundhed i 2018.

Med venlig hilsen
Hiv-Danmark

Morten Eiersted
Sundhedspolitisk konsulent

ⁱ Slot M, Sodemann M, Gabel C, Holmskov J, Laursen T, Rodkjaer L. Factors associated with risk of depression and relevant predictors of screening for depression in clinical practice: a cross-sectional study among HIV-infected individuals in Denmark. HIV Med. 2015 Aug;16(7):393-402. doi: 10.1111/hiv.12223. Epub 2015 Jan 14. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25585857>

ⁱⁱ http://www.hiv-danmark.dk/fileadmin/user_upload/hiv.dk/banner_16_levekaar/Levekaar_2017.pdf, s. 3-7

Feedback fra TRANSITs styregruppe og projektleder til indstilling til bevilling og baggrundsrapport for udmøntningen af midler til seksuel sundhed 2018

Projekt TRANSITs styregruppe og projektleder Marie-Louise Holm er meget glade for, at TRANSIT for nærværende står til at blive indstillet til at få en ny bevilling i 2018, og at der er udmeldt interesse for at udvide projektet med tre nye målgrupper: 11-15-årige og 25+-årige trans- og non-binære personer samt forældre og pårørende til transkønnede og non-binære børn og unge. Her følger vores feedback på det tilsendte indstillingsudkast samt baggrundsrapport:

Indstillingsudkastet:

Ad 5.a)

S. 3: I kolonnen "Fordeling" står der nu "KK". Burde der ikke her stå "LGBT Danmark"?

S. 6: Vi anbefaler at teksten i det nuværende afsnit "For at forbedre den sociale og mentale trivsel... er flyttet hjemmefra." præciseres, så der står:

"For at forbedre den sociale og mentale trivsel blandt transpersoner, anbefaler forvaltningen, at der afholdes to TRANSIT samtaleforløb for transpersoner i alderen 16-25 år og to forløb for transpersoner i alderen 25+. LGBT Danmark vurderer, at behovet blandt de 16-25-årige er mindre i 2018 end i 2017, fordi der har været afholdt fire forløb for denne målgruppe i 2017. To af forløbene vil derfor rette sig imod den ældre målgruppe, fordi mange transpersoner i henhold til LGBT Danmark først "springer ud" fra midt tyverne til midt trediverne eller endnu senere i livet, f.eks. efter en skilsmisse, eller når voksne børn er flyttet hjemmefra."

S. 6: *Kommentar til foreslået bevillingsbeløb:* Forvaltningen har foreslået, at budgettet for de fire TRANSIT-forløb samt Café Aura reduceres fra de bevilligede 216.000 kr. i 2017 til 175.000 kr. i 2018. Imidlertid vil et sådant beløb være helt utilstrækkeligt til at dække de faktiske udgifter til forløbene og caféen. Efter at TRANSIT-projektet nu har været i gang i 4 måneder her i 2017, har projektlederen og styregruppen kunnet konkludere, at de afsatte projektledertimer i den nuværende bevilling ikke rækker til at dække det faktiske antal arbejdstimer. Dette skyldes primært, at det har vist sig svært at nå den særligt udsatte gruppe af trans- og non-binære personer, samt at det er nødvendigt at udvise særlig opmærksomhed og omsorg for deltagerne i TRANSIT-grupperne for at understøtte dem i at blive ved med at deltage i samtalegrupperne. Projektlederen har derfor måttet bruge væsentligt flere arbejdstimer end forventet på følgende:

- Rekruttering af særligt velkvalificerede gruppeledere, som både er transidentificerede og har professionelle kompetencer som uddannet psykolog, socialrådgiver samt to pædagoger, den ene med speciale i psykisk sårbare unge.
- Rekruttering af deltagere til samtalegrupperne. Det har været betegnende for processen, at mange har henvendt sig, men har trukket sig igen, og at gruppeledere har hørt om interesserede, men at disse ikke er gået videre til at tilmelde sig en TRANSIT-gruppe. Flere af de nuværende deltagere har gået i mange år med svære problemer i forhold til deres kønsidentitet uden at tale med andre om dem, og de fortæller om stor angst i forbindelse med at starte i gruppen, og dermed også en tøven i forhold til det, og "at måtte tage sig sammen" for at starte i den og komme de første gange. Dette fordrer stor opmærksomhed på

at følge op på tilkendegivelser om interesse for at gå i gruppen i kombination med stor venlighed og takt i henvendelserne, og er derfor mere tidskrævende end megen anden kommunikation.

- Personlig, telefonisk og mail-kommunikation med personer, der har været interesseret i at deltage i samtalegrupperne. Denne har dels været i forhold til grundigt at informere disse og at berolige i forhold til forskellige bekymringer omkring f.eks. mulighed for anonymitet. Og dels har den været i forhold til at finde løsninger på særlige personlige udfordringer som potentielle deltagere har haft i forhold til at starte og deltage i en gruppe, f.eks. i forhold til at flere deltagere har haft diagnoser som Asperger og autisme, og andre har haft spiseforstyrrelser.
- Dette har også ført til, at samtalegrupperne, som først var planlagt til at afholdes på LGBT Danmark har måttet flyttes ud af huset til andre lokaler, da der er mange aktiviteter i foreningens lokaler samtidig, og nogle af gruppedeltagerne ikke følte sig trygge eller kunne finde ro her under møderne. Det er styregruppens og projektlederens klare indtryk, at det er meget vigtigt at prioritere, at der kan lejes lokaler et sted, der kan tilgås diskret, og hvor der er ro, og hvor muligheden for at gruppedeltagere møder andre LGBT+-personer, som de måske kender, er minimeret. Dette er vigtigt for at opretholde muligheden for anonymitet, da et flertal af deltagere kommer i LGBT-miljøet, men ikke er ”sprunget ud” som transpersoner eller non-binære, men netop kommer i gruppen for at blive mere afklarede om deres kønsidentitet. Vi har fundet egnede og meget billige lokaler, som vi ønsker at benytte til næste år.
- Løbende supervision af grupelederne ved projektlederen ud over det forventede har ligeledes vist sig at være meget vigtig for at støtte disse i deres rolle samt i fællesskab at løse udfordringer, som samtalegruppedeltagere har haft igennem forløbet.

De indsendte budgetter afspejler de reelle behov for bevilling af et højere timetal til projektlederen for at imødegå disse udfordringer, hvilket allerede er blevet gjort på nuværende tidspunkt i forhold til de eksisterende grupper. De tilbageværende deltagere i TRANSIT-grupperne udtrykker på nuværende tidspunkt stor tilfredshed med at gå i grupperne og en stor tilknytning til de andre deltagere, hvilket viser, at indsatsen er værd at gøre.

LGBT Danmark har valgt at understøtte denne indsats og dække det timemæssige underskud for projektlederen. Dette er dog uholdbart at gøre for foreningen i 2018, og vi håber derfor, at Forvaltningen vil indstille til en bevilling, der kan dække de faktiske udgifter i det kommende år. Vi medsender her reviderede budgetter, der svarer til de reelle udgifter som forventet ud fra de nuværende erfaringer, hvor projektlederen minutløst har ført timeregnskab med sit tidsforbrug. Derudover er manglende budgetposter er blevet tilføjet til budgettet for 2018, da der i det forrige budget ikke har været tilstrækkelig dækning for bogføring og revision, hvilket nu er tilføjet som særskilte poster.

Vedlagte budgetter er følgende:

- **Bilag 1. Budget for 2 TRANSIT-samtalegrupper for 16-25-årige samt 2 grupper for 25+-årige transkønnede og non-binære personer.** Dette budget svarer til indsatsen i 2017, men afspejler det faktiske bevillingsbehov, for at LGBT Danmark ikke skal få et underskud. Beløbet, der ønskes bevilliget for denne indsats, er 276.000 kr. (afrundet).
- **Bilag 2. Et delbudget for projektledelse af samtalegrupperne for 16-25-årige samt 25+-årige.** I dette redegøres detaljeret for, hvilke nødvendige arbejdsopgaver, projektlederen og

andre må varetage, og hvor mange arbejdstimer disse opgaver nu erfaringsmæssigt har vist sig at tage. Projektlederens månedlige timetal ønskes forhøjet fra de nuværende 20 timer/måned i 9 måneder til 31 timer/måned i 10 måneder, dvs. fra 180 timer til 310 timer i projektperioden. De samlede udgifter til projektledelse (som er indeholdt i budgettet i Bilag 1) udgør 105.000 kr. (afrundet).

- **Bilag 3. Et delbudget for Café Aura.** Budgettet dækker det samme beløb som i 2017; her er dog også tilføjet lokaleleje, da Café Retros lokaler, som caféen tidligere kunne afholdes i, nu ikke er tilgængelige for foreningen efter Café Retro-kædens konkurs. Udgifterne til Café Aura (som er indeholdt i budgettet i Bilag 1) udgør 47.000 kr. (afrundet).
- **Bilag 4. Et budget for produktion af manual for gruppeledere for 11-15-årige transkønnede og non-binære personer samt afholdelse af 1 TRANSIT-samtalegruppe for målgruppen.** Bemærk venligst, at budgettet er revideret i forhold til det tidligere tilsendte, som dels ikke var helt præcist, og dels manglende budgetmargin og overhead til LGBT Danmark. Beløbet, der ønskes bevilliget for denne indsats, er 83.000 kr. (afrundet).
- **Bilag 5. Et budget for produktion af manual for gruppeledere for forældre og pårørende til transkønnede og non-binære børn og unge samt afholdelse af 1 TRANSIT-samtalegruppe for målgruppen.** Bemærk venligst at også dette budget er revideret med tilføjelse af budgetmargin og overhead. Beløbet, der ønskes bevilliget for denne indsats, er 69.000 kr. (afrundet).
- **Bilag 6. Et samlet budget, der giver et fuldt overblik over udgifterne, såfremt Forvaltningen vælger at indstille alle de tre foreslåede indsatser.** Dette budget præsenterer et samlet forslag, der kombinerer budgetterne i Bilag 1, Bilag 4 og Bilag 5. Det samlede beløb for alle indsatser er på 427.000 kr. (afrundet).

Baggrundsrapporten:

S. 15-16: Da der ikke er noget afsnit om, hvorfor 25+-årige transpersoner og non-binære bør tilbydes særlig støtte, og hvordan en TRANSIT-samtalegruppe vil kunne yde denne, vil vi foreslå, at følgende tekst tilføjes her:

”TRANSIT-samtaleforløb for 25+-årige

LGBT Danmark vurderer, at der er behov for samtalegrupper for transkønnede og non-binære personer, der er over 25 år. Mange transpersoner springer ikke ud, før de er et sted imellem midt-tyverne og slutningen af trediverne, og en del endnu senere i livet, f.eks. efter skilsmisse eller når voksne børn er flyttet hjemmefra. Det psykiske pres ved at skjule sin kønsidentitet igennem mange år kan ofte føre til misbrug af alkohol og medicin og til psykiske problemer såsom depressioner og deraf følgende nedsat arbejdsevne. Den særlige støtte, som rummet i en TRANSIT-samtalegruppe vil kunne tilbyde, vil kunne have betydning for sådanne personers psykiske helbred og fremtidige tilknytning til arbejdsmarkedet.”

Med venlig hilsen

TRANSIT-projektets styregruppe:

**Henrik Hynkemejer, Karoline Wind og Marianne Hammelboe
og projektleder Marie-Louise Holm**